

Μάθημα 11ο

Εαρινό Εξάμηνο

Παιδαγωγική Σχολή Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Κουσερή Γεωργία

Στο μάθημα αυτό θα ασχοληθούμε με:

- Τα αναλυτικά προγράμματα Ιστορίας
- Τα σχολικά βιβλία
- Τις εθνικές επετείους
- Τα συγκρουσιακά ζητήματα

- Η συγκρότηση της Ιστορίας ως σχολικού γνωστικού αντικειμένου στον ελληνικό χώρο εντάσσεται στις ευρύτερες ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές και πνευματικές διεργασίες της κλασικής νεωτερικότητας. Ήδη από το τέλος του 18ου αιώνα, στο πλαίσιο των ιδεών του Διαφωτισμού, η Ιστορία αρχίζει να αποκτά θέση στη διδασκαλία, πριν ακόμη από την πολιτική ανεξαρτησία και τη θεσμική οργάνωση του ελληνικού κράτους. Στα μέσα του 19ου αιώνα η Ιστορία αρχίζει να αποκτά πιο σαφή και θεσμοθετημένη παρουσία στη δημοτική εκπαίδευση.

Αναλυτικά Προγράμματα

- Πολύ σημαντικά εργαλεία για τη σχολική ιστορική εκπαίδευση είναι τα αναλυτικά προγράμματα. Πρόκειται για θεσμικά και επιστημονικά έγγραφα που αποτελούν συνήθως ένα διάγραμμα των γνώσεων και των εμπειριών που θα ήθελαν να έχουν οι μαθητές στο σχολείο. Οι ορισμοί των αναλυτικών προγραμμάτων ποικίλλουν, καθώς χρησιμοποιούνται διαφορετικές ονομασίες για την οργάνωση της ιστορικής μάθησης: αναλυτικά προγράμματα, προγράμματα σπουδών, παραδοσιακά και σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα, κλειστά και ανοικτά αναλυτικά προγράμματα κ.λπ. Αντικατοπτρίζουν την ιδεολογία για τη γνώση και την εκπαίδευση που υιοθετείται με τους στόχους τους, το περιεχόμενό τους και τον τρόπο προώθησης της εφαρμογής τους.

- Η βιβλιογραφική ανασκόπηση των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών ιστορίας διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών (Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία) και περαιτέρω διεθνώς, π.χ. Καναδάς, ΗΠΑ και Αυστραλία, μας παρέχει ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το περιεχόμενο με το οποίο ασχολούνται και τις μεθόδους διδασκαλίας που προωθούν.

- Κατά κανόνα, όλες οι χώρες προωθούν πρωτίστως τη γνώση της εθνικής τους ιστορίας και, δευτερευόντως, θέματα της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας ιστορίας. Υπάρχουν επίσης χώρες που εστιάζουν ειδικά σε θέματα δημοκρατίας, ατομικών δικαιωμάτων και πολυπολιτισμικών θεμάτων (π.χ. οι ΗΠΑ). Ορισμένες δίνουν έμφαση στην πολιτιστική και πνευματική ιστορία - συμπεριλαμβανομένης της λογοτεχνίας, της τέχνης και της φιλοσοφίας (π.χ. Γαλλία)- ενώ άλλες δίνουν έμφαση σε ιδιαίτερα τραυματικά γεγονότα (όπως τα γερμανικά προγράμματα σπουδών, τα οποία προβάλλουν το Ολοκαύτωμα, τον ναζισμό και το πρόσφατο παρελθόν της χώρας). Στα προγράμματα σπουδών Ιστορίας της Αυστραλίας, η μετανάστευση, η πολυπολιτισμικότητα και η σύνδεσή τους με θέματα της σύγχρονης καθημερινότητας είναι μάλλον συνηθισμένα- στις Κάτω Χώρες, τα θέματα αυτά περιστρέφονται γύρω από το εμπόριο, την ανεκτικότητα, τη μετανάστευση και τη διεθνή συνεργασία ως ευκαιρία για τη διερεύνηση του δουλεμπορίου και της μετα-αποικιακής ιστορίας (Grever, 2019).

- Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα προγράμματα σπουδών από χώρες με αποικιακό παρελθόν (όπως η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες ή η Βρετανία) ή ο τρόπος με τον οποίο ορισμένες χώρες αντιμετωπίζουν το συγκρουσιακό παρελθόν τους μέσω των προγραμμάτων σπουδών τους. Οι χώρες διαφέρουν ως προς τον τρόπο με τον οποίο απεικονίζονται τα παγκόσμια γεγονότα στο μάθημα της ιστορίας. Το ερώτημα είναι ποιες άλλες πτυχές της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας ιστορίας καλύπτουν. Τα περισσότερα προγράμματα σπουδών επικεντρώνονται στους δύο Παγκόσμιους Πολέμους. Για παράδειγμα, τα γαλλικά προγράμματα σπουδών εξετάζουν τον αντίκτυπο της γαλλικής ιστορίας στον κόσμο και προφανώς βλέπουν τα διεθνή ιστορικά γεγονότα μέσα από αυτό το πρίσμα. Η Βρετανία ασχολείται με τους αρχαίους πολιτισμούς και δίνει έμφαση σε βασικά γεγονότα, πρόσωπα και τον αντίκτυπό τους στη βρετανική και την παγκόσμια κοινωνία. Η Γερμανία δίνει έμφαση στην ευρωπαϊκή ιστορία, ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις της με τις ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο, υπάρχουν και αναλυτικά προγράμματα που στοχεύουν κυρίως στη μετάδοση γνώσεων περιεχομένου και στην ανάπτυξη της εθνικής ταυτότητας, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Γαλλίας.

- Οι διδακτικές προσεγγίσεις ποικίλλουν ανάλογα με τις εκπαιδευτικές φιλοσοφίες και τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Τα βρετανικά σχολεία χρησιμοποιούν το θεωρητικό πλαίσιο της "πειθαρχικής προσέγγισης" για τη διδασκαλία της Ιστορίας, με ένα συνδυασμό γνώσεων περιεχομένου (έννοιες πρώτης τάξης), την ανάπτυξη δεξιοτήτων ιστορικής διερεύνησης που βασίζονται στην επεξεργασία ιστορικών πηγών (έννοιες δεύτερης τάξης) με στόχο την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης. Άλλες χώρες, όπως ο Καναδάς, η Ολλανδία και η Αυστραλία, φαίνεται να ακολουθούν το ίδιο θεωρητικό πλαίσιο (πειθαρχική προσέγγιση) με διαφορές. Σε γενικές γραμμές, στις περισσότερες χώρες ενθαρρύνονται οι ενεργητικές μέθοδοι διδασκαλίας, σε συνδυασμό με την ανάλυση των ιστορικών πηγών (η εκπαίδευση στη Γερμανία, όπως και στις ΗΠΑ, δίνει ιδιαίτερη σημασία στη διερεύνηση πρωτογενών και δευτερογενών πηγών). Αξίζει να σημειωθεί ότι η Αυστραλία και οι ΗΠΑ ενσωματώνουν την τεχνολογία και τους πόρους πολυμέσων για την εμπλοκή των μαθητών και τη διερεύνηση διαφορετικών προοπτικών. Στον Καναδά, από την άλλη πλευρά, η ερμηνεία των δεδομένων και η σύνδεσή τους με σύγχρονα ζητήματα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διδασκαλία της ιστορίας. Όσον αφορά το παιδαγωγικό πλαίσιο, οι περισσότερες χώρες προωθούν μια διαδραστική και μαθητοκεντρική προσέγγιση στην εκπαίδευση της ιστορίας.

- Στο απόηχο της έμφασης στην ουσιαστική γνώση που καταγράφεται βιβλιογραφικά στη Βρετανική και Ολλανδική ομάδα ο Charman (2021) προτείνει τα προγράμματα σπουδών να αναμορφωθούν με σκοπό να στοχεύουν στην ανάπτυξη ισχυρής γνώσης και μάλιστα με ειδικούς εκπαιδευτικούς - που γνωρίζουν τις εννοιολογικές δομές γνώσης των εξειδικευμένων γνωστικών πεδίων, την τρέχουσα κατάσταση της γνώσης στους κλάδους που μελετούν τα πεδία αυτά και την ιστορία της ανάπτυξης των πεδίων αυτών, συμπεριλαμβανομένης της τρέχουσας πορείας τους. Τα προγράμματα σπουδών που στοχεύουν στην ανάπτυξη ισχυρής γνώσης απαιτούν επίσης πολύπλοκο σχεδιασμό για την επίτευξη προόδου στη γνώση και την κατανόηση διαφόρων διαστάσεων της γνώσης:- γνώση περιεχομένου για το τι είναι γνωστό στους τομείς- - εννοιολογική γνώση και κατανόηση των οργανωτικών ιδεών που δομούν το περιεχόμενο σε σημαντικές και δυναμικές ολότητες ή συστήματα- - διαδικαστική και επιστημονική γνώση και κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αναπτύσσονται οι ισχυρισμοί γνώσης και τα επιχειρήματα για να κατανοήσουν και να επικυρώσουν τους ισχυρισμούς στον τομέα- και- σχετικές δεξιότητες που απαιτούνται για την εφαρμογή διαδικασιών, τη διαχείριση πληροφοριών και την οργάνωση της μάθησης στον τομέα. (Charman, 2021).

Σχολική ιστορική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, η διδασκαλία των μαθημάτων βασίζεται σε προγράμματα σπουδών, τα οποία σχεδιάζονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και ορίζουν ανά βαθμίδα και τάξη το περιεχόμενο, καθώς και τον τρόπο διδασκαλίας και αξιολόγησης των διδασκόμενων αντικειμένων, επομένως και αυτού της Ιστορίας. Τα τελευταία 20 χρόνια είναι πενιχροί οι σχεδιασμοί νέων προγραμμάτων αλλά πλούσιες οι οδηγίες που επαναφέρουν παλιά προγράμματα σε ισχύ σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης (βλ. Παράρτημα, Πίνακα 1. Τα αναλυτικά προγράμματα Ιστορίας στη διαχρονία σε σχέση με τις εκπαιδευτικές βαθμίδες).

Τη διετία 2002-2003, το περιεχόμενο και ο τρόπος διδασκαλίας των σχολικών μαθημάτων, επομένως και αυτού της Ιστορίας, καθορίστηκε από δύο διακριτά επίσημα κεντρικά αναλυτικά προγράμματα (Perousi, 2011). Το πρώτο από αυτά, το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) κατέγραφε με λεπτομέρεια το περιεχόμενο του μαθήματος της Ιστορίας. Το δεύτερο, με τίτλο «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών» (ΔΕΠΠΣ), διέτρεχε οριζόντια την ύλη και εστίαζε όχι μόνο στα επιμέρους διδακτικά αντικείμενα (Γλώσσα, Μαθηματικά, Ιστορία κλπ) αλλά και σε διαφορετικές οπτικές και διδακτικές προσεγγίσεις σε σχέση με κάθε διακριτό αντικείμενο. Επιπρόσθετα, η παιδαγωγική βάση του εγχειρήματος ήταν καθαρά διαπολιτισμική.

Ο συνδυασμός των δύο αυτών προγραμμάτων παρουσίαζε πολύ μεγάλες εφαρμοστικές δυσκολίες στη διδακτική πράξη, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με τα διαθέσιμα σχολικά εγχειρίδια. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα, τη διετία 2005-2006, τα προγράμματα ΔΕΠΠΣ/ ΑΠΣ συνδυάστηκαν με την συγγραφή συμβατών με αυτά σχολικών εγχειριδίων, τα οποία, τουλάχιστον για το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό, υποκίνησαν ένα «πόλεμο» στρέβλωσης του περιεχομένου τους, υποκινούμενο από πολιτικές ομάδες, με αποτέλεσμα να αποσυρθούν πριν ακόμη φτάσουν στις σχολικές τάξεις (Αθανασιάδης, 2015). Αντικαταστάθηκαν από τα σχολικά βιβλία τα οποία διδάσκονται μέχρι και σήμερα. Τα προγράμματα σπουδών παρέμειναν σε ισχύ. Το 2010-11 στο πλαίσιο του «Νέου Σχολείου» και με μια 10 μελή ομάδα εμπειρογνομόνων (ακαδημαϊκών και εκπαιδευτικών) σχεδιάστηκε ένα νέο ΠΣ για την Ιστορία στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Το νέο αυτό ΠΣ σχεδιάστηκε με βάση σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ακαδημαϊκές προτάσεις για τη διδασκαλία του αντικειμένου (Σακκά & Μπρεντάνου, 2014) με στόχο τη ριζική αλλαγή της ισχύουσας διδακτικής μεθόδου. Το πρόγραμμα, όπως άλλωστε και κάθε πρωτοποριακό πρόγραμμα, αν και δεν απορρίφθηκε επίσημα δεν πέρασε στη φάση της πιλοτικής εφαρμογής. Αντίθετα, συστάθηκε το 2012 μια ομάδα εμπειρογνομόνων εργάστηκε στο να χαρτογραφήσει τις ανάγκες της ιστορικής εκπαίδευσης.

- Βασισμένα στο πόρισμα αυτής της επιτροπής ιστορικών και εκπαιδευτικών που είχε συσταθεί το 2012 σχεδιάστηκαν καινούργια ΠΣ τα οποία εκπονήθηκαν το 2014-2015, και τα οποία, εκτός από τις θεματικές ενότητες για την Ιστορία και την σχετική με αυτές στοχοθεσία, περιλάμβαναν ενδεικτικές δραστηριότητες και αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό. Με την αλλαγή της κυβέρνησης το 2015, τα προγράμματα αυτά καταργήθηκαν.

Την τελευταία πενταετία προτάθηκαν δύο διαφορετικά προγράμματα σπουδών για την Ιστορία. Το 2018, επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, μια ομάδα ακαδημαϊκών με ειδίκευση στη διδακτική της Ιστορίας σε συνεργασία με μια ομάδα σχολικών συμβούλων και εκπαιδευτικών με συναφείς μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές πρότειναν ένα πρόγραμμα σπουδών πρωτοποριακό για τα δεδομένα της σχολικής ιστορικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, καθώς ενσωμάτωσε τις σύγχρονες επιστημονικές και ερευνητικές εξελίξεις στη διδασκαλία της Ιστορίας. Βασικός στόχος του προγράμματος ήταν να καλλιεργηθεί η ιστορική σκέψη και η ιστορική συνείδηση των μαθητών σε σχέση με την προώθηση της έννοιας του ενεργού δημοκρατικού πολίτη, με στόχο μια πλουραλιστική και ανεκτική εθνική ταυτότητα. (Voglis, Kasvikis, Kokkinos, Koulouri, Palikidis, and Tsafos, 2018). Εισήγαγε θεματική ιστορία ενσωματώνοντας στο περιεχόμενό της για παράδειγμα την προφορική ιστορία καθώς και προσέγγιση του παρελθόντος μέσα από τα ίχνη του παρελθόντος. Τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών του 2018 επιτύγχαναν ισορροπία δηλωτικής, διαδικαστικής και εννοιολογικής γνώσης, θέτοντας από αίρεση τον κυρίαρχο ρόλο των σχολικών εγχειριδίων, καθώς πρότειναν δραστηριότητες βασικές και εναλλακτικές σε σχέση με πολυτροπικό υλικό που μπορούσε να αντλήσει κάποιος ελεύθερα από πηγές πέραν των σχολικών εγχειριδίων (Kasvikis & Kouseris, 2019). Η κυβέρνηση που υποστήριξε τη δημιουργία του δεν το εφάρμοσε. Το 2021, με την αλλαγή της κυβέρνησης (ΝΔ), τα προγράμματα σπουδών αποφασίστηκε να καταργηθούν με το επιχείρημα ότι δεν ήταν επιστημονικώς επαρκή, αν και αρχικά έγιναν αποδεκτά.

- Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα ετοιμάστηκαν νέα προγράμματα σπουδών. Τα νέα ΠΣ της Ιστορίας εισάγουν μια ενιαία αντίληψη προσέγγισης του μαθήματος από τη Γ' Δημοτικού έως τη Γ' Λυκείου, όπως τα ίδια δηλώνουν (ΦΕΚ 29366/Δ1 23/3/2022, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Ιστορίας στις Γ', Δ', Ε' και Στ' τάξεις του Δημοτικού Σχολείου σ.13859). Βάσει αυτών αποφασίστηκε αντιστοίχως και η συγγραφή νέων εγχειριδίων Ιστορίας. Αρχικά προτάθηκε η πιλοτική εφαρμογή τους για δύο χρόνια (2022-2023 και 2023-2024) στα πειραματικά σχολεία της χώρας. Αυτή τη στιγμή διανύουμε τον πρώτο χρόνο πειραματικής εφαρμογής των ΠΣ (ΦΕΚ 29366/Δ1 23/3/2022). Τα υπόλοιπα δημόσια σχολεία ακολουθούν τα προγράμματα σπουδών του 2002-3 και αυτό του 2019, σύμφωνα με σχετικές εγκυκλίους, που καθορίζουν τι και πως θα διδάσκεται σε κάθε σχολικό έτος. Κατανοούμε, λοιπόν, τον αποσπασματικό χαρακτήρα που αυτή τη στιγμή κατέχει η σχολική ιστορική εκπαίδευση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς υπάρχει έλλειψη συμβατότητας μεταξύ του περιεχομένου που προτείνεται για διδασκαλία και αυτού που περιέχεται στα διδακτικά εγχειρίδια. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας, πρόκειται για μεταβατικό στάδιο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής.

- *Ως προς το περιεχόμενο και τις ιστοριογραφικές επιλογές η Ιστορία στις βαθμίδες του Δημοτικού και του Γυμνασίου είναι παρόμοια και στρέφεται γύρω από το τρίπτυχο Αρχαιότητα, Βυζάντιο – Μέσοι χρόνοι, Νεότεροι Χρόνοι. Επομένως, σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα, οι ίδιες ιστορικές περίοδοι διδάσκονται δύο φορές κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (7-10 ετών) και στο Γυμνάσιο (κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, 12-15 ετών). Επομένως, παρατηρούμε μια σπειροειδή ανάπτυξη του Προγράμματος Σπουδών ως προς το περιεχόμενο που έχει επιλεγεί να διδαχθεί. Στο Λύκειο (ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 15-18 ετών) προτείνεται η διδασκαλία θεματικής ιστορίας, αλλά, και σε αυτή την περίπτωση, τα θέματα προσεγγίζονται χρονολογικά και γραμμικά.*

- Αξιοσημείωτο είναι ότι σε όλα τα προγράμματα σπουδών από το 2000 και εξής η εισαγωγή στην Ιστορία γίνεται μέσα από τη διδασκαλία της μυθολογίας, εν είδει εισαγωγής στην ενότητα της Αρχαιότητας. Η πρόταξη, επίσης, της Αρχαιότητας είναι το αποτέλεσμα μιας ευρύτερης αντίληψης που οικοδομήθηκε τον 19ο αιώνα, όταν η Αρχαιότητα ανακηρύχθηκε σε ακρογωνιαίο λίθο της εθνικής ιστορίας, σύμφωνα με την οποία το κλασικό παρελθόν καθορίζει ουσιαστικά την ελληνική εθνική ταυτότητα. Η σχολική ιστορία πολύ σύντομα υιοθέτησε και αναπαρήγαγε όλα τα ιστορικά πρότυπα και ερμηνείες που ισχύουν για την ελληνική εθνική ταυτότητα (Kasvikis & Kouseri, 2019· Ρεπούση, 2020). Τα εν λόγω πρότυπα εξακολουθούν να υποστηρίζονται από το νέο πρόγραμμα σπουδών. Επίσης, εκτός από την Αρχαιότητα, στο πλαίσιο της σχολικής ιστορίας δίνεται έμφαση στην Επανάσταση του 1821, ήδη από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, γεγονός που αποβλέπει στο να οικοδομηθεί η εθνική συνείδηση των νέων γενεών μέσα από την εκπαίδευση, στα αναλυτικά προγράμματα της οποίας επικρατεί, όπως αξίζει να σημειωθεί, η πολιτική και στρατιωτική ιστορία (Repousi, 2011).

- Η σχετική κριτική και συζήτηση γύρω από τα νέα προγράμματα σπουδών (Παληκίδης 2022: 29) σημειώνει ότι το Πρόγραμμα παρουσιάζει θετικά στοιχεία, τα οποία επικεντρώνονται στις θεματικές που επιλέγονται και διευρύνουν το πεδίο από την εθνική στην ευρωπαϊκή, βαλκανική και παγκόσμια ιστορία, στον αναβαθμισμένο ρόλο της Γεωγραφίας στη διδασκαλία της Ιστορίας, στο γεγονός ότι η διδακτική πρακτική δεν περιορίζεται στη χρονολογική μέθοδο προσέγγισης του ιστορικού χρόνου, αλλά υιοθετεί, έστω και θεωρητικά, το σχήμα των τριών χρονικοτήτων του Φερνάν Μπορντέλ, και ότι προτείνεται η χρήση πολυτροπικού υλικού στη διδασκαλία. Ωστόσο ο ίδιος σημειώνει ότι τα αδύναμα σημεία είναι πολλά.

- η κριτική υπογραμμίζει ότι το περιεχόμενο αποτελείται από λίστες θεμάτων ιστορίας που δεν μπορούν παρά συνοπτικά να διδαχθούν (Μαυροσκούφης, 2022). Επίσης, η επιλογή των ιστορικών περιόδων Αρχαιότητα, Βυζάντιο – Μέσοι χρόνοι, Νεότεροι Χρόνοι (Παπαρρηγοπούλειο σχήμα), ένας αντικατοπτρισμός της κυρίαρχης ιδεολογίας (Perousi, 2011), συντείνει στο επιχείρημα ότι η Ιστορία στην Ελλάδα επιλέγεται και διδάσκεται με έναν εθνοκεντρικό χαρακτήρα και επικεντρώνεται κυρίως σε ενότητες γύρω από την διδασκαλία της Αρχαιότητας και της Επανάστασης του 1821 κατά της Οθωμανικής κατάκτησης, ως μιας επανάστασης συμβολικής για τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους (Fragkoudaki, Dragona, 1997· Fragkoudaki, 1997· Hamilakis, 2003, 2007· Papakosta, 2017).

- Επιπρόσθετα, διατρέχοντας το πρόγραμμα σπουδών της Ιστορίας σε όλες τις βαθμίδες μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι παρουσιάζονται ακροθιγώς, ιδιαίτερα σε επίπεδο περιεχομένου, «ευαίσθητες» περίοδοι για την Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία. Τραυματικά ζητήματα, όπως ο ελληνικός Εμφύλιος, η δικτατορία το Ολοκαύτωμα κ.ά. δεν ενσωματώνονται στη διδασκαλία του μαθήματος με τρόπο ουσιαστικό (Γατζωτής, 2022). Σύμφωνα με μελέτες της ιστορικής εκπαίδευσης, μέσα από την αποσιώπηση τραυματικών και δύσκολων ιστοριών καλλιεργείται ο εθνικισμός και οδηγούμαστε σε ιστορικούς και πραγματικούς πολέμους (Cajani, Lassig, & Repoussi, 2019).

- *Ως προς τη διδακτική πλαισίωση του μαθήματος η κριτική εστιάζει, πρώτα από όλα, στο γεγονός ότι η στοχοθεσία είναι ασύμβατη με τους στόχους του νέου Αναλυτικού Προγράμματος (Μαυροσκούφης, 2022). Ενώ το Πρόγραμμα αναφέρεται στην κατανόηση των ιστορικών εννοιών, εστιάζει το ενδιαφέρον του στην εκμάθηση κυρίως εννοιών πρώτου βαθμού και όχι στις δομικές έννοιες δεύτερου βαθμού, οι οποίες βοηθούν στην ιστορική κατανόηση (Γατζωτής, 2022). Επομένως, επί της ουσίας πρόκειται για κυριαρχία της δηλωτικής γνώσης έναντι της διαδικαστικής. Σε αυτή την ερμηνεία συντείνει και το γεγονός ότι, σύμφωνα με το Πρόγραμμα, ζητείται ο ρόλος του εκπαιδευτικού να είναι διαμεσολαβητικός και τέτοιος που να κινητοποιεί το ενδιαφέρον των μαθητών του.*

- Το στοιχείο αυτό έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι η ενασχόληση με τη δηλωτική γνώση οδηγεί τους μαθητές και τις μαθήτριες σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης να στρέφονται στην αποστήθιση, παρά το γεγονός ότι, κατά το ίδιο το αναλυτικό πρόγραμμα, η αποστήθιση αντενδείκνυται. Οι όποιες αναφορές στις διδακτικές πρακτικές είναι γενικόλογες αλλά, παρόλα αυτά, χαρακτηρίζονται «σύγχρονες» από το ίδιο το Πρόγραμμα. Γίνεται αναφορά σε διδακτικά μέσα και εργαλεία, όπως η αξιοποίηση ιστορικών πηγών, η εκπόνηση ερευνητικών εργασιών, η χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας, η χρήση διάφορων εποπτικών και οπτικοακουστικών μέσων και πρακτικών (ενδεικτικά παραδείγματα είναι η αφήγηση, ο κατευθυνόμενος διάλογος, τα παιχνίδια ρόλων) και, τέλος, η πραγματοποίηση διδακτικών επισκέψεων σε χώρους πολιτισμικής αναφοράς (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι κ. ά.). Αν και όλα τα παραπάνω συνιστούν πολύτιμα και αξιόλογα εργαλεία, δεν είναι, ωστόσο, εφικτό να χρησιμοποιηθούν από εκπαιδευτικούς που δεν έχουν δεχτεί την κατάλληλη επιμόρφωση, πολλώ δεν μάλλον στο πλαίσιο ενός εκπαιδευτικού συστήματος απαρχαιωμένου και με τεράστιες ελλείψεις σε υποδομές και τεχνολογικό εξοπλισμό.

- Η κριτική επικεντρώνεται ιδιαίτερα στο γεγονός ότι η πρόταση επεξεργασίας πηγών προς αποφυγή της μηχανιστικής απομνημόνευσης, ειδικά στην ανώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δε στηρίζεται ούτε σε σύγχρονες προσεγγίσεις της ιστορικής εκπαίδευσης ούτε και σε θεωρητικά πλαίσια που έχουν αναπτυχθεί στο εξωτερικό (Γατζωτής, 2022). Ο Παληκίδης (2022) τονίζει ότι η εκπόνηση ατομικών και ομαδικών εργασιών αποτελεί θετικό στοιχείο, το οποίο όμως αυτοαναιρείται από το γεγονός ότι αυτές οι εργασίες δε συνυπολογίζονται στην αξιολόγηση του μαθητή. Επίσης, η κριτική, μεταξύ άλλων, αναφέρεται στο γεγονός ότι τα νέα προγράμματα σπουδών δε λαμβάνουν υπόψη τους/τις μαθητές/-τριες που εντάσσονται στο πλαίσιο της ειδικής αγωγής (Παληκίδης, 2022). Θα προσθέταμε ότι εστιάζουν σε μια «πολιτισμική αφομοίωση και όχι στη διαπολιτισμική εκπαίδευση», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Λιάκος (2020: 556) για μια ουσιαστική σχολική ιστορική εκπαίδευση. Ολοκληρώνοντας την ενότητα της κριτικής, υποστηρίζεται ότι το τρέχον Πρόγραμμα αποτελεί «άτεχνη συρραφή μελών από προηγούμενα προγράμματα στα οποία η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου, το ΙΕΠ και οι συνεργάτες του επιχειρούν να δώσουν ζωή» (Μαυροσκούφης, 2022:21).

- Συμπερασματικά, με εξαίρεση το Αναλυτικό Πρόγραμμα του 2018, οι αλληπάλληλες αλλαγές των ΠΣ τα τελευταία 20 χρόνια απέτυχαν στον στόχο της σύζευξης της σχολικής ιστορίας με την ακαδημαϊκή ιστορία. Η σχολική ιστορική εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι συνδεδεμένη με την εθνική ταυτότητα. Το να «ανατραφείς» σαν Έλληνας αποτελεί στόχο της διδασκαλίας της Ιστορίας, με έμφαση στην αρχαία ελληνική ιστορία, την επανάσταση του 1821 και το ηρωικό παρελθόν που σηματοδοτεί τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους. Πολιτικές αντιλήψεις και ιδεολογίες επηρεάζουν ιδιαίτερα σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο του μαθήματος της Ιστορίας όσο κανένα άλλο μάθημα του σχολικού προγράμματος. Για αυτό και οι μαθητές/-ριες στην Ελλάδα, όπως υποστηρίζουν έρευνες (Apostolidou, 2006), πιστεύουν σε ένα παρελθόν που εκτείνεται πίσω τους σαν ένα τοπίο συμπαγές και αιώνιο. Δε διανοούνται ότι μπορεί να υπάρχουν πολλές διαφορετικές αφηγήσεις για το παρελθόν, κάτι που, σύμφωνα με σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις, αποτελεί τη βάση της ιστορικής σκέψης. Οι απόπειρες μεταρρυθμίσεων αναφορικά με το μάθημα της ιστορίας στη χώρα μας δεν ακολουθούν τις σύγχρονες προσεγγίσεις που προτείνει η ακαδημαϊκή ιστορία (Council of Europe, 2018· Charman, 2021· Counsell, 2021). Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός ως διαμεσολαβητής παίρνει απόσταση από αυτό που γράφεται και δίνει έμφαση σε οπτικές που ασπάζεται ο ίδιος. Η επαναφορά σε ισχύ των ΠΣ που είχαν εκπονηθεί το 2002-2003, η ανάρτηση, παράλληλα, στον ιστότοπο του ΙΕΠ ΠΣ που είχαν συνταχθεί το 2015, δεδομένου μάλιστα ότι τα σχολικά εγχειρίδια που διδάσκονται δεν είναι συμβατά με αυτά, δημιουργούν σύγχυση σε εκπαιδευτικούς και μαθητές/-τριες αλλά, κυρίως, επιβεβαιώνουν το πώς αντιμετωπίζει η ελληνική κοινωνία το μάθημα της Ιστορίας.
- <http://iep.edu.gr/el/>

- Ο σχεδιασμός και η παρουσίαση των νέων ΠΣ έχει προκαλέσει συζητήσεις στον δημόσιο χώρο. Οι περισσότερες από αυτές εστιάζουν σε ζητήματα περιεχομένου των ΠΣ, καθώς και στη διδακτική πλαισίωσή τους. Το ΠΣ προβάλλει ως πρωτοποριακό το γεγονός ότι προχωρά σε εξορθολογισμό της ύλης και μάλιστα σε ένα ενιαίο πλαίσιο από το Δημοτικό έως και το Λύκειο, αλλά και ότι προτείνει σύγχρονες διδακτικές πρακτικές μέσα από πολυτροπικό υλικό. Τα παραπάνω εξαγγέλλονται προγραμματικά, όμως πόσο μπορούν επί της ουσίας να πραγματοποιηθούν στην διδακτική πράξη;

Εθνικές Επέτειοι

- Ανάλυση και επεξεργασία εργασίας της Αν. Καθηγήτριας Ι. Βαμβακίδου του Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτ.Μακεδονίας
«Σχολικές εορτές»
- Βοηθητικά κείμενα για έρευνα και σχολιασμό
«Η καθιέρωση των Σχολικών Εορτών στο Δημοτικό Σχολείο (19^{ος} και 20^{ος} αιώνας) της Ελένης Μαυρίδου
- «Γιορτάζοντας το Έθνος: Εθνικές Επέτειοι στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα» της Χριστίνας Κουλούρη

- Κριτική επεξεργασία του τρόπου εορτασμού των εθνικών επετείων
- Προσπάθεια αναδιάρθρωσης του πλαισίου για τον εορτασμό των εθνικών επετείων

ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Χρονολογικός διαχωρισμός των εγκυκλίων σύμφωνα με ιστορικές, πολιτικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές παραμέτρους

- 1^η χρονική περίοδος ανάλυσης από το 1924-1940 «Μια εκπαιδευτική Άνοιξη»
- 2^η χρονική περίοδος ανάλυσης από το 1941-1949 «Η Παιδεία στην Αντίσταση»
- 3^η χρονική περίοδος ανάλυσης από το 1950-1966 «Αφθονία κειμένων για σχολικές εορτές»
- 4^η χρονική περίοδος ανάλυσης από το 1967-1973 «Περίοδος δικτατορίας»
- 5^η χρονική περίοδος ανάλυσης από το 1974-2010 Ριζικές και πολλαπλές αλλαγές»

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΕΤΕΙΩΝ

- Ο πρώτος εορτασμός για την 25^η Μαρτίου έγινε στις 25 Μαρτίου του 1838
- Ο πρώτος εορτασμός της 28^{ης} Οκτωβρίου έγινε στις 28 Οκτώβρη του 1941
- Η «ξεχασμένη» επέτειος της 3^{ης} Σεπτεμβρίου γιορτάστηκε το 1844 έως και το 1862
- Η γιορτή του Πολυτεχνείου γιορτάστηκε στις 22-24 Νοεμβρίου του 1974

Γιατί όμως καθιερώθηκαν σε αυτές τις ημερομηνίες?

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΕΤΕΙΩΝ

- Σύνδεση των μεγάλων εθνικών επετείων με την έναρξη και όχι με το αποτέλεσμα του αγώνα, με την ικανότητα του έθνους να εξεγείρεται απέναντι στη σκλαβιά (25^η Μαρτίου) ή στο φασισμό (28^η Οκτωβρίου).
- Η γιορτή του Πολυτεχνείου παραπέμπει σε αντίσταση και εξέγερση και όχι στην πτώση της χούντας.
- Ακόμη και η εξέγερση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου συνδεόταν με την εξέγερση για το Σύνταγμα και όχι με την ψήφισή του.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΡΦΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΕΤΕΙΩΝ

- Σύμφωνα με τις εγκυκλίους το επίσημο πρόγραμμα των επετείων περιλαμβάνει
 - σύστημα σημείων με επιλογή των κατάλληλων σημαινόντων
 - σύνταξη των σημαινόντων για την διατήρηση της εθνικής μνήμης και ενότητας
 - εμπλοκή του κρατικού μηχανισμού στην οργάνωση του εορτασμού τους
 - δίαυλο μέσω του οποίου η εκπαιδευτική πολιτική χρησιμοποιεί το ιστορικό ή το πολιτικό γεγονός για τον εορτασμό του
 - επετειακοί λόγοι των εκπαιδευτικών αρχών
- Συνεπώς παρατηρούμε....

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- ❑ υπάρχει διαφοροποίηση ανάλογα με τις πολιτικές, ιδεολογικές κι πολιτισμικές διαδικασίες που τις πλαισιώνουν
- ❑ Οι εθνικές επέτειοι καλλιεργούν τον πατριωτισμό αλλά παράλληλα και το σοβινισμό, τον εθνικισμό και τον εθνοκεντρισμό.
- ❑ Αναπαραγωγή των πράξεων του παρελθόντος
- ❑ Η τέλεση μιας εθνικής εορτής-επετείου αποβλέπει στην επανάληψη των κατεστημένων τύπων ζωής
- ❑ Στομφώδεις επετειακοί λόγοι με τυποποιημένη «εθνική αφήγηση»

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- Οι εθνικές επέτειοι συγκροτούν την ομογενοποίηση των μαθητών/πολιτών
- Αναδεικνύουν την μονοδιάστατη εκπαίδευση και κοινωνία
- σύγχρονες έρευνες έδειξαν ότι πολλοί μαθητές/πολίτες συγχέουν ή αγνοούν τα γεγονότα που συνδέουν τις εθνικές επετείους
- Προβολή των «αρετών» του έθνους και ταυτόχρονη απενοχοποίηση από τα λάθη του
- Τόνωση του εθνικού φρονήματος με υπενθύμιση των γεγονότων
- Οι παρελάσεις δεν αντιστοιχούν πλέον στην πολυπολιτισμική κοινωνία του σήμερα
- Ενίσχυση της αποδοχής μιας επίσημης αλλά και μυθευμένης ιστορίας

ΤΡΟΦΗ ΓΙΑ ΣΚΕΨΗ....

- Η ευρώπη γιορτάζει την απελευθέρωση από τους Ναζί στις 9 Μαΐου, ημερομηνία που το ελληνικό κράτος αγνοεί...
- Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα που έχει καθιερώσει ως εθνική εορτή την εμπλοκή της στον πόλεμο και αγνοεί την λήξη του, την κατατρόπωση της ναζιστικής Γερμανίας...
- Γιατί άραγε μας αρέσει να γιορτάζουμε τις εξεγέρσεις και όχι το τέλος των πολέμων?
- Θα έπρεπε να εξετάσουμε την ιστορικότητα των επετείων και πώς αυτές εγκαθιδρύθηκαν...
- Μήπως τελικά θέλουμε να διαιωνίζουμε το παρελθόν δεμένοι με τα δεσμά που μας θυματοποιούν και μας ηρωοποιούν προβάλλοντας το «εθνικό εγώ» μας?

ΤΕΛΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ....

- Η προώθηση του έντονου εθνικοκεντρισμού που προωθείται τα τελευταία χρόνια, το οποίο διαφαίνεται με την ταύτιση του θρησκευτικού με το εθνικό στοιχείο, αποσκοπεί κυρίως στην εξίσωση της εθνικής συμπεριφοράς με την πολιτική νομιμοφροσύνη
- Παρά τις όποιες αλλαγές που φαινομενικά υπέστη η εκπαιδευτική και κοινωνική πολιτική, οι εθνικές επέτειοι υπακούουν στο βασικό ιδεολογικό και πολιτικό γνώμονα που δίνει βαρύτητα στην ανύψωση του πατριωτικού φρονήματος αλλά και στον πολιτικό φρονηματισμό.

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

- <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD307/%CE%9A%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CF%81%CE%B7.pdf>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%95%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%BF%CF%85_1821
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82
- <https://sentra.com.gr/otan-to-polutexneio-eortastike-proti-fora-eksairetika-spanio-fotografiko-uliko/>
- [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1_\(1967_-_1974\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1_(1967_-_1974))

Συγκρουσιακά ζητήματα για την Ιστορία: θέματα και συντελεστές

- Ποιο περιεχόμενο έχουν οι «πόλεμοι» της Ιστορίας;
Εκφάνσεις των ιδεολογικών, πολιτικών και κοινωνικών αντιπαραθέσεων είναι οι «πόλεμοι της ιστορίας» και οι αντίστοιχοι διάλογοι για την επίλυσή τους σε πολλαπλά επίπεδα: το ζήτημα της εθνικής ταυτότητας, τη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας στο σχολείο, τα αναλυτικά προγράμματα, τα βιβλία, τις εθνικές επετείους, τα συγκρουσιακά θέματα για τραυματικά γεγονότα, την ιδεολογική χρήση των ιχνών του παρελθόντος.

Συγκρουσιακά ζητήματα στην ιστορία σε επίπεδο εθνικών γιορτών και επετείων

- Ζητήματα ιστορικής συνείδησης, μνήμης και πολιτισμικής ταυτότητας. Ανίχνευση ιδεολογιών μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα (π.χ. Ο επίσημος εορτασμός του 1821 μέχρι σήμερα- παραδείγματα κριτικής σχολικών εορτών στο δημόσιο χώρο)

Διάλογοι για την αξιοποίηση των ιχνών του παρελθόντος στο δημόσιο χώρο

- Το άγαλμα του Κολοκοτρώνη /Το άγαλμα του Καραϊσκάκη
- Αποσύρσεις μνημείων

Συντελεστές: ποιοι προκαλούν τις αντιπαραθέσεις;

- πολιτικά κόμματα,
- δημοσιογράφοι,
- εκπαιδευτικοί,
- κοινωνικές οργανώσεις

- Αρχές του 20ου αιώνα ειρηνευτικές κινήσεις και κοινωνικοί κύκλοι και οργανισμοί εκπαιδευτικών κριτικάρουν τη λειτουργία αυτών των μέσων προσπαθώντας να αναμορφώσουν τα ιστορικά βιβλία με σκοπό να διαμορφώσουν την εικόνα του άλλου.
- 1920: Κοινωνία των εθνών με πρωτοβουλίες για την Ιστορία
- 1933: Λατινική Αμερική
- 1937: 26 χώρες της Ευρώπης συμφωνούν στην αναμόρφωση των βιβλίων Ιστορίας

- Μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο: Σύνδεσμος 26 εθνών: δήλωση για την διδασκαλία της Ιστορίας και την αναμόρφωση των βιβλίων
- Περιορισμοί στα αποτελέσματα αυτών των πρωτοβουλιών
- 1953-1958: Το συμβούλιο της Ευρώπης: ανταλλαγές απόψεων ιστορικών για αποφυγή εθνικισμών
- 1976: Οργανισμός της Αφρικανικής Ένωσης: διδασκαλία ιστορίας και βιβλία σε ένα μεταποικιακό πλαίσιο

- 1960: έμφαση στην Κοινωνική Ιστορία
- 1989 Σιδηρούν παραπέτασμα
- 1991: Κατάρρευση της Γιουγκοσλαβίας
- Πολύ-πολιτισμικότητα και μετα-αποικιακές τάσεις
- Διεθνικότητα και ιστορική εκπαίδευση

Ερωτήματα για τις συρράξεις

- Ποιες ομάδες εμπλέκονται , συλλογικές μνήμες, κυρίαρχες αφηγήσεις
- Πώς οι μνήμες και οι αφηγήσεις αλληλοεπιδρούν

Δημόσια Ιστορία

- Ακαδημαϊκή, σχολική και δημόσια Ιστορία: καταγραφή των σχέσεων τους και πώς διαπλέκεται η επιστήμη με τις επικρατούσες συλλογικές αναπαραστάσεις.
- Οι «πόλεμοι για την Ιστορία» εντάσσονται στο ευρύτερο φάσμα των πρακτικών που καλύπτει ο όρος δημόσια Ιστορία (Αθανασιάδης, 2015: 15)

Δημόσια Ιστορία: Οι πολλαπλοί τρόποι αποτύπωσης του παρελθόντος στο δημόσιο χώρο.

Παραδείγματα

- Ιστορικές εκθέσεις
- Τελετή έναρξης των Ολυμπιακών αγώνων
- Ιστορικοί περίπατοι
- Τηλεοπτικά αφιερώματα
- Κινηματογραφικές ταινίες
- Θεατρικά και λογοτεχνικά έργα

- «‘μεικτή’ διαχείριση και ανασύνθεση του παρελθόντος- από τη συνάντηση της ακαδημαϊκής έρευνας με τη μνήμη και την αυτοκατανόηση των υποκειμένων» (Αθανασιάδης,2015:19)
- Είναι μια εικόνα για το παρελθόν, εκλαϊκευμένη θα λέγαμε
- Ενεργή ανάμειξη επαγγελματιών σε μια ακαδημαϊκή διαδικασία (βοηθά στην ιστορία από τα κάτω αλλά μπορεί να αποβαίνει σε βάρος της εξήγησης καθώς η ιδεολογική της χρήση αποσκοπεί σε συγκεκριμένες πολιτικές και επιλογές του παρόντος

- Πολλαπλές ωσμώσεις ακαδημαϊκής και δημόσιας ιστορίας
- Κρατικά αναλυτικά προγράμματα : είναι οι κυρίαρχες παραδοχές μιας κοινωνίας για το παρελθόν της (Αθανασιάδης,2015:34)
- Σχολική Ιστορία είναι η επίσημη δημόσια Ιστορία
- Ιστορικός κανόνας η Ιστορία του Παπαρηγόπουλου (1853, 1880)
- Αποκλίσεις από αυτή την εθνοκεντρικού τύπου αφήγηση προκαλεί αποκλίσεις, διαμάχες και αποσύρσεις βιβλίων

Τραυματικά και επίμαχα γεγονότα της ελληνικής Ιστορίας

Ενδεικτικά:

- Οι εμφύλιοι πόλεμοι της Επανάστασης του 1821
- Ο Εθνικός Διχασμός,
- Η ήττα στον ελληνοτουρκό πόλεμο του 1897
- Η Μικρασιατική καταστροφή
- Ο δωσιλογισμός, οι διαφορές των αντιστασιακών οργανώσεων στην Κατοχή,
- Ο Εμφύλιος Πόλεμος 1946-49
- Εθνικοί μύθοι: κρυφό σχολειό
- Μακεδονικό ζήτημα

Αίτια δυσχέριας διδασκαλίας των θεμάτων αυτών στην εκπαίδευση :

- οι ιδεολογίες των εκπαιδευτικών,
- η εκάστοτε κυρίαρχη ιδεολογία,
- ο εθνικισμός,
- δόγματα πατριωτισμού και διδακτισμού,
- ο παροντισμός
- τα αναλυτικά προγράμματα
- επιτεινόμενη εμπλοκή των ΜΜΕ στη δημόσια αντιπαράθεση για το παρελθόν,
- η άνθηση της δημόσιας Ιστορίας και της μαζικής ηλεκτρονικής επικοινωνίας δημιουργούν κοινότητες μεταμνήμης

Αποτέλεσμα

- Αποτέλεσμα οι συμβολικοί πόλεμοι για την ιστορία και την κουλτούρα (από τη μία η ομάδα για τις πολιτικές ταυτότητας και από την άλλη οι ομάδες που αποδέχονται την πολυπολιτισμικότητα)

**Διδασκαλία πολυπρισματικών
προσεγγίσεων στο πλαίσιο της
επιστημονικής προσέγγισης και των
διαδικαστικών ιστορικών εννοιών**

Κάθε σύγχρονη διδακτική προσέγγιση θα έπρεπε να αντιπαρέλθει:

- Την αποδοχή συλλογικής ενοχής και τον καταλογισμό συλλογικής ευθύνης
- Την υπεραπλούστευση κάποιων ζητημάτων
- Τη διπολική, ρατσιστική και ηθικολογική ερμηνεία
- Την απολογητική ερμηνεία του συλλογικού θύτη 5. Την αυτοδικαιωτική ερμηνευτική προοπτική του θύματος
- Τις ανακριβείς συγκρίσεις που κρύβουν σκοπιμότητες ιδεολογικές (Ολοκαύτωμα= γενοκτονίες= εθνοκαθάρσεις= δουλεμπόριο)

Κείμενα προβληματισμού

- Κείμενο Αντώνη Λιάκου

https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/294758_aktibistes-tis-mnimis-kai-theories-synomosias

Η υστερική δίκη των Ελλήνων ιστορικών

https://www.tovima.gr/printed_post/i-ysteriki-diki-ton-ellinon-istorikon/

Μνήμες από την κατοχή στην Ελλάδα

- <https://www.occupation-memories.org/de/announcements/mog-anakoinosi.html>
- Το επίμαχο θέμα των γερμανικών αποζημιώσεων - υποστηρίζοντας τις ελληνικές διεκδικήσεις - και τη δημόσια συζήτηση για το πρόγραμμα MOG και το σχετικό ψηφιακό αρχείο συνεντεύξεων. Για τη διορθωτική ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα του MOG σχολιάζει ότι δυστυχώς υπάρχει μόνο το ελληνικό κείμενο και δεν απαντάει στα πιο κρίσιμα σημεία κριτικής. Για ενημέρωση του γερμανικού κοινού έχουν μεταφραστεί ολόκληρα τα άρθρα Μπούσχοτεν-Θανασέκου, Μηταφίδη κ.α. και Ανδρέου που δημοσιεύθηκαν στην Εφημερίδα των Συντακτών.
- ΟΛΜΕ https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/347512_olme-i-germaniki-kybernisi-parembainei-sto-elliniko-ekpaideytiko-systima

- Η εκπομπή «Αντιθέσεις» της Κρήτης TV παρουσίασε τρίωρο αφιέρωμα σε ζητήματα διαχείρισης της μνήμης της δεκαετίας του 1940, με προσκεκλημένο στο στούντιο το γνωστό καθηγητή Ιστορίας στο ΑΠΘ Γιώργο Μαργαρίτη.

<https://www.youtube.com/watch?v=lu0hNACEMl4>

Μια ενδιαφέρουσα εκπομπή στην οποία συζητήθηκαν, μεταξύ άλλων, η προκλητική απόπειρα της Ένωσης Ευρωπαίων Αλεξιπτωτιστών να τιμήσουν τη μνήμη των «ηρωϊκών» συναδέλφων τους του Τρίτου Ράιχ που έπεσαν στη Μάχη της Κρήτης (!), το θέμα των γερμανικών αποζημιώσεων και των αντιποίνων, η προτομή του δωσίλογου υπουργού Δεμέστιχα που στήθηκε μπροστά στο μνημείο εθνικού ευεργέτη του 19^{ου} αιώνα, και – για άλλη μια φορά – η εκπαιδευτική πλατφόρμα του προγράμματος «Μνήμες από την Κατοχή στην Ελλάδα» (MOG). Πλούσιο υλικό για ένα μάθημα στη Δημόσια Ιστορία, και όχι μόνο. Εδώ όμως θα ήθελα να εστιάσω σε ορισμένες προκλητικές δηλώσεις που ακούστηκαν σε σχέση με την προφορική ιστορία και την αξιοποίηση της στο ελληνικό σχολείο.

Σε σχέση με τις ομαδικές εκτελέσεις αμάχων από τους Γερμανούς και τις μακρόχρονες συνέπειές τους, ο κ. Μαργαρίτης αρνήθηκε emphaticά την ύπαρξη μιας «διαιρεμένης μνήμης», η οποία προέκυψε από τη στροφή μέρους των συγγενών των θυμάτων κατά των ανταρτών, αυτό ακριβώς που ήθελαν να πετύχουν οι Γερμανοί κατακτητές. Ένα φαινόμενο που ωστόσο παρουσιάστηκε σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες ύστερα από την εφαρμογή «αντιποίνων». Η ιστορία δεν γράφεται με στρουθοκαμηλισμούς και η προφορική ιστορία μας προσφέρει τα εργαλεία να καταγράψουμε τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες διαμορφώνεται μια τέτοια «αντι-αντάρτικη» μνήμη, αλλά και να αποδομήσουμε τους μύθους που αυτή κατασκεύασε. Αυτό έκαναν στην Ιταλία ο Giovanni Contini (Una Memoria Divisa) και ο Alessandro Portelli (The Order Has been Carried Out) και εγώ για την περίπτωση της Δράκειας Πηλίου (Oral History, 2007).

Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν